

Υπόδειγμα διαγωνίσματος Τράπεζας Θεμάτων

“Τα Φύλα στη Λογοτεχνία”

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Α' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑ ΦΥΛΑ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΘΕΜΑ 11710

Κείμενο

ΘΑΝΑΣΗΣ ΒΑΛΤΙΝΟΣ (1932-)

«Εξ αγχιστείας»¹ [απόσπασμα]

Το ακόλουθο απόσπασμα προέρχεται από τη συλλογή διηγημάτων «Θα βρείτε τα οστά μου υπό βροχήν» του Θανάση Βαλτινού, που εκδόθηκε το 1992.

Όταν χήρεψε η μάνα μας, τριάντα δύο χρονών, αυτός κόντευε τα σαράντα. Κι όταν έκλεισε ο πρώτος χρόνος του πένθους της, μόνος του αυτός πήγε βρήκε την πεθερά της, δηλαδή τη γιαγιά μας, τη μάνα του πατέρα μας, και της γύρεψε να κουβεντιάσουν.

-Έχω τη δουλειά μου, της είπε. Παιδιά δεν κάνω. Και θέλω να την παντρευτώ τη Μαρίτσα.

Τη γιαγιά μας τη θυμάμαι αμυδρά, αλλά πρέπει να ήταν δυνατή γυναίκα. Έχοντας χηρέψει και η ίδια νέα, με τέσσερα μωρά επίσης, πίεσε τη μάνα μας που, δέσμια ενός αρχαίου ηθικού κώδικα, δεν ήθελε να ακούσει κουβέντα, και την ανάγκασε να δεχτεί το γάμο.

Ο πατριός μας ήταν βαγενάς.²

Κάθε καλοκαίρι, κατά τα μέσα Αυγούστου, έπαιρνε σ' ένα ζεμπίλι τα εργαλεία του και κατέβαινε στον κάμπο της Μαντινείας να δουλέψει. Εκεί καθότανε μέχρι που άρχιζε ο τρύγος, επιδιωρθώνοντας παλιά βαρέλια. Αλλάζε σάπιους παζούς³, σπασμένες δόγκες⁴, τέτοια μερεμέτια. Ύστερα, με το τέλειωμα της εποχής, γύριζε πάλι στο χωριό.

Εμείς, που ακόμα δεν είχαμε συνείδηση του χρόνου, καταλαβαίναμε ότι ζύγωνε η ώρα να τον ξαναδούμε, από την ανησυχία της μάνας μας. Για καμιά βδομάδα η ανησυχία της αυτή εκδηλωνόταν με ένα είδος μανίας για την πάστρα⁵. Σάρωνε την αυλή, ασβέστωνε τις ξερολιθιές της μάντρας, έλιωνε και ξανάλιωνε τα νύχια της σφουγγαρίζοντας το πάτωμα με καρυδόφυλλα. Την τελευταία πια μέρα φαινόταν να καλμάρει λίγο. Σηκωνότανε πρωί, ζύμωνε, σκέπαζε το ψωμί να γίνει, κι όσο εκείνο φούσκωνε κι ανέβαζε αθόρυβα την υπομονή της, μας έλουζε, μας έδινε μια βρεγμένη φέτα στρωμένη με ζάχαρη και μας έστελνε να τον υποδεχτούμε στις Πλάκες.

¹Εξ αγχιστείας: για τη συγγένεια που δημιουργείται με το γάμο, σε αντιδιαστολή με τη συγγένεια εξ αίματος.

²βαρελάς

³παζός: η βάση του βαρελιού

⁴κυρτές σανίδες βαρελιού

⁵καθαριότητα

[...] Φτάνοντας απάνω, η μέρα ντάλα⁶ κι έρημη, καθόμασταν αράδα και τα τέσσερα, χωρίς να μιλάμε στην αρχή, αγναντεύοντας το μουλαρόδρομο που χανόταν στον κατήφορο. Από το δρόμο αυτό θα ερχόταν ο «πατέρας» μας.

Εκτός από την Όλγα, τη μικρότερη, οι άλλοι ξέραμε ότι δεν ήταν ο αληθινός μας πατέρας. Όμως πλάγιαζε με τη μάνα μας στο ίδιο κρεβάτι, μας αγόραζε παπούτσια δυο φορές το χρόνο και, όταν αρρωσταίναμε, μας κουβαλούσε στο γιατρό. Καθόμασταν λοιπόν και τον περιμέναμε. Σχεδόν πάντοτε αργούσε να φανεί. Κι εμείς στο τέλος, μην αντέχοντας άλλο να δακρύζουν τα μάτια μας από την ένταση, το ρίχναμε στο παιγνίδι. Έτσι, κάθε φορά ήταν τότε, όταν πια είχαμε ξεχάσει για ποιο λόγο βρισκόμασταν κει πάνω, που μας κεραύωνε η φωνή του:

- Παϊδία, σας έπιασα!

Σα να είχε έρθει δρασκελώντας τις κορφές, γυρίζαμε ξαφνιασμένοι και τον βλέπαμε λίγο μακρύτερα, έναν όρθιο Δία — το ζεμπίλι με τα εργαλεία ακουμπισμένο δίπλα του.

- Πάμε τώρα, γιατί θα μας σκοτώσει η μάνα σας.

Αρπαζε την Όλγα από τις μασχάλες, [...], την κάθιζε στο μπράτσο του, έπαιρνε με το άλλο χέρι το ζεμπίλι και κινάγαμε.

Η είσοδός μας στο χωριό ήταν ένας θρίαμβος. Όλοι όσους απαντάγαμε στη διαδρομή ήθελαν να καλωσορίσουν τον πατριό μας και σταματάγαμε σε κάμποσες αυλές. Σα να είχε λείψει πια χρόνια στην ξενιτιά. Δεν ξέρω αν όλοι τον αγάπαγαν, πάντως όλοι επέμεναν να τον κεράσουν και να αλλάξουν δυο κουβέντες μαζί του. [...]

ΘΕΜΑ 2β

Η αναφορά του αφηγητή στη μάνα γίνεται με αξιοποίηση επαναλαμβανόμενου ασύνδετου σχήματος. Πώς ερμηνεύεις τη χρήση του και τι δηλώνει για τον χαρακτήρα της;

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 3

Παρουσιάστε το πρόσωπο του πατριού σύμφωνα με τις αναφορές του αφηγητή σε αυτόν (180-200 λέξεις).

Μονάδες 40

⁶ καταμεσήμερο με πολλή ζέση